

ATT KUNNA SÅGA RAKT

innebörder av ett lärandeobjekt i slöjd

Jenny Frohagen, lärare i slöjd och licentiand
i utbildningsvetenskap med inriktning mot praktiska kunskapstraditioner

Stockholm Stad/Stockholms Universitet

jenny.frohagen@cehum.su.se

LÄRANDEOBJEKT I SLÖJDÄMNET

Mitt forskningsobjekt: 'Görandet' i slöjden (undervisningsinnehållet) hur det kan beskrivas som ämnesspecifikt kunnande snarare än hur 'generella kompetenser' utvecklas genom slöjd

2 delstudier:

Learning study I om att tolka/tillverka symboliska uttryck

Learning study II om att såga rakt. Rakt-sågning identifierades som ett problematiskt område. Olika sågar, olika egenskaper, Olika 'rakheter'...

SLÖJDÄMNETS MÅL OCH INNEHÅLL

Slöjd ≠ hantverk?

Hantverk och handarbete som medel, snarare än mål (Borg & Lindström 2008; Hasselskog, 2010; Skolverket, 2011)

Noggrannhet, god smak, allmän händighet, aktning för husligt arbete i början av seklet ...blev till experimentlusta, laborativ slöjd under 70-talet och under 80-90-talen etablerades begreppet *slöjdprocessen*. I Lgr11 talas om *begrepp som beskriver arbetsprocesser, redskap och slöjdföremåls estetiska uttryck och att ta sig an utmaningar på ett kreativt sätt*.

Estetisk fostran, välja form och färg, föremåls uttryck – det estetiska har skiftat över tid och rum

SLÖJD SOM TEKNISK, ESTETISK OCH PRAKTISK MANUELL KUNSKAP

Kritik mot "craft as nearly mechanical", the intellectualist legend (Ryle, 1949/2009, Dormer, 1994)

Kunskapstradition med rötter i Technē - att kunna tillverka föremål

"how to make things (as opposed to *why* things are the way they are)" (Risatti, 2007)

"a body of procedures and skills /.../ not simply a set of procedures or rules" (s. 99)

CRAFT TECHNIQUE = Både kunskaper om material och manuell skicklighet

Craft bör inte separeras från *art* och inte heller likställas med design!

Intentioner och tänkande sker i interaktion med materialet (och verktyget) (Dormer; Illum, 2004; Johansson, 2008)

LEARNING STUDY I SLÖJD

Vetenskaplig ansats för att undersöka **innebörder av ett lärandeobjekt** knutet till ett specifikt ämnesinnehåll (t ex. Marton, 2005; Marton & Ling, 2007; Runesson, 2008; Carlgren, 2012; Nyberg, 2014 och Ahlstrand, 2014)

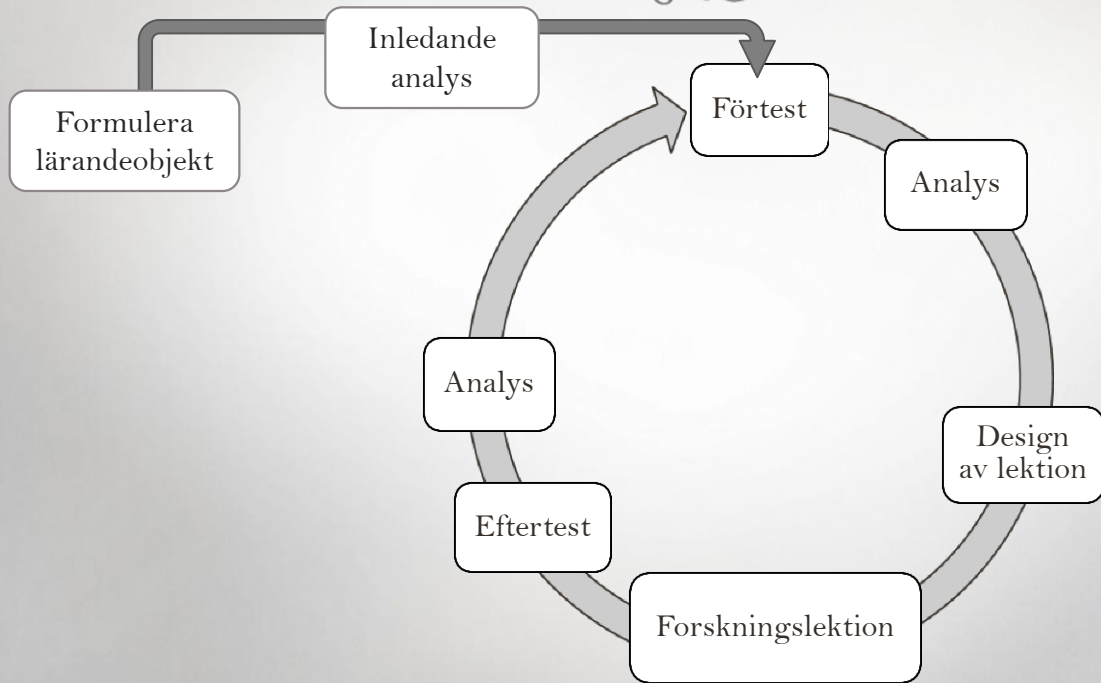
Målsättning: Identifiera **kritiska aspekter** som eleverna behöver urskilja för att lära sig valt objekt och därigenom konstituerar lärandeobjektet. T ex genom fenomenografisk analys, i form av olika sätt att erfara ett fenomen. **HÄR: HUR ELEVER SÅGAR RAKT**

Kollaborativt – lärargrupp formulerar problem & designar undervisning

Iterativt – genomförs i flera cykler, systematisk prövning av ett undervisningsinnehåll

Intervenerande – genomförs som en del av den dagliga skolpraktiken och syftar till att förbättra den

DET ITERATIVA ARBETET

VAL AV LÄRANDEOBJEKT

- Något elever har svårt att lära sig i ämnet
- Något lärare uppfattar som svårt att undervisa om
- Knutet till läroplan/kursplan
- Lärargruppen diskuterar och formulerar:

FÖRMÅGAN ATT KUNNA SÅGA RAKT

STUDIENS GENOMFÖRANDE

- Lärargruppen bestod av fem slöjdlärare
- Elever i åk 5 och 6 (tre terminer träslöjd) på en f-5 skola och en f-9 skola (cykel 1:12 elever , cykel 2:15 elever)
- 2 cykler - två av lärarna undervisade (en per cykel)
- Data samlades in genom videoinspelning och kompletterande mp3-spelare. Elevernas färdiga slöjdföremål fotograferades.

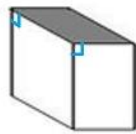
KRITISKA ASPEKTER EFTER CYKEL 1

- Att 'se linjen' – att kunna rita på en rak/rät linje med hjälp av olika mätredskap och kunna följa den
 - Att spänna fast och justera träämnet så det inte vibrerar eller lossnar med hjälp av olika redskap och strategier
 - Att välja en lämplig såg och tänka på hur man sågar (början och slutet, vinklingen av sågen)
- Problematiska kritiska aspekter, säger inte så mycket om själva rakt-sågandet!

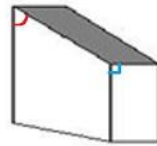
Därför har jag valt att återgå till datamaterialet och analysera det fenomenografiskt.

Ny kritisk aspekt i förtest cykel 2: "Vad är rakt?" – att tolka och urskilja variation av **rakhet** som estetiskt och tekniskt fenomen

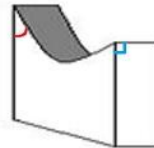
Fyra olika 'sågade rakheter' formulerades under den andra cykeln med hjälp av de variationsteoretiska mönstren generalisering och kontrastering:

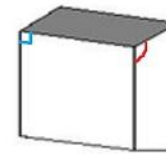
A: rakt-rakt

B: snett-rakt

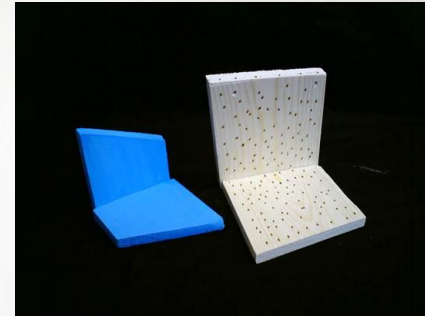

C: buktigt-rakt

D: rakt-snett

cykel 2 förtest & eftertest

PRECISERING AV ATT KUNNA SÅGA RAKT – FENOMENOGRAFISK ANALYS

”uncovering different ways of seeing the same thing” (Marton , 1995)

Att studera kroppsliga erfarenanden (Nyberg, 2014; Ahlstrand 2014)

Fenomenografisk analys av elevers ’rakt-sågningar’

Videoinspelningar: observerat och transkriberat hur elever gör för att såga rakt. Två förtest och ett eftertest.

Svår avgränsning: när påbörjas en rakt-sågning? När avslutas den?

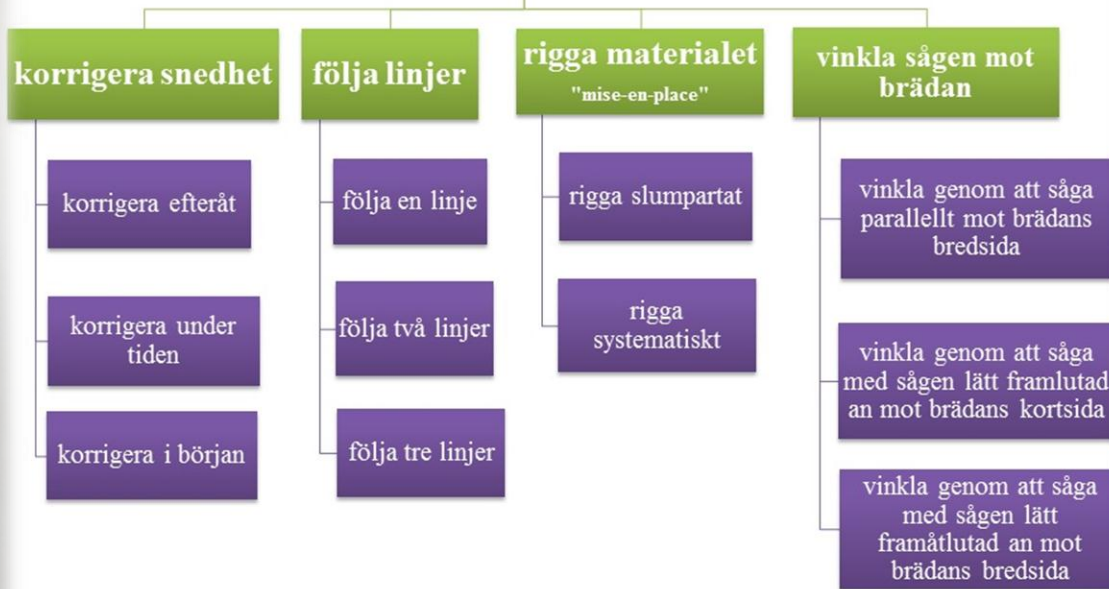
EXEMPEL UR TRANSKRIPT

19:00	”Tindra”	små tag, ”gnuggar” sågen
20:36	”Samuel”	tvingar ner sågen hårt och snågar snabbt och okontrollerat ”gnuggar frenetiskt”
18:05	”Pojke på golvet”	gnuggar sågen längs breddsidan och tänderna hoppar ur spåret flera gånger, blir många hack.
19:54	”Mo”	drar försiktigt de tre sista tagen
32:05	”Pojke vit tröja”	drar ett par fokuserade långsamma tag i början.

UTFALLSRUM

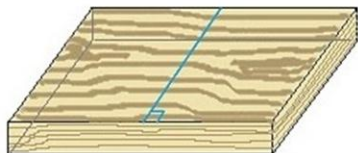
Såga rakt som att:

Förtydligande illustrationer till kategorin ”såga rakt som att kunna följa linjer”

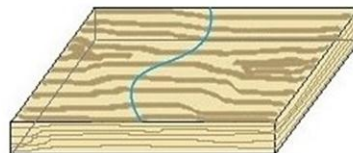
”följa EN rät linje”:

Rakhet: rakt-rakt

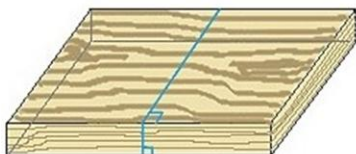

”följa EN buktig linje”:

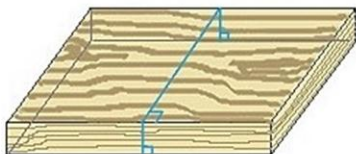
Rakhet: buktigt-rakt

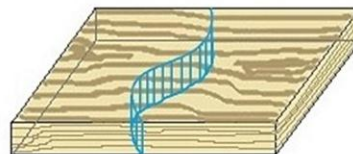
”följa två räta linjer”:

”följa tre räta linjer”: **alt. följa två linjer från tre håll...**

”följa en buktig och två räta linjer”:

FORTSATT FORSKNINGSSARBETE

- Är mina transkriberade exempel begripliga?
- Är mina kategorier begripliga?
- Har jag åskådliggjort rakt-sågning på ett systematiskt sätt?
- Ska jag skippa de fyra ”sågade raketerna” i artikeln eller kan det vara värdefullt att relatera dem till utfallsrummet från den fenomenografiska analysen? ... och hur? ☺

TACK!